

KITTILÄ
PUHDASTA KULTAA

Väkivallan ehkäisyn toimintaohjelma Kittilässä v. 2026-2029

Kittilän kunta

Sisällys:

1. [Johdanto](#)
2. [Väkivallan ehkäisyn ja mahdollisiin väkivaltatilanteisiin puuttumisen toimenpiteet Kittilässä](#)
3. [Ilmiön ja riskitekijöiden tunnistaminen](#)
4. [Puheeksi ottaminen](#)
5. [Kirjaaminen](#)
6. [Työkalut ammattilaisille](#)
7. [Avainhenkilömalli](#)
8. [Toimintaohjeet: lapseen tai nuoreen kohdistuvassa väkivaltaepäilyssä, aikuisen väkivaltaa kokeneen ja käyttäneen sekä läheisen kanssa](#)
9. [Henkilöstön koulutus](#)
10. [Toimintaohjelman tavoitteet vuosina 2025-2029](#)
11. [Lähteet](#)

Väkivallan ehkäisyn toimintaohjelma muodostuu kolmesta osa-alueesta:

- Ehkäisevä toiminta
- Ilmiön ja riskitekijöiden tunnistamisesta sekä niihin kohdistuvista toimista
- Väkivaltaa kokeneiden hoidosta ja turvallisuudesta huolehtimisesta

1. Johdanto

Kittilässä kehitetään palveluita kohti yhä tehokkaampaa väkivallan ennaltaehkäisyä ja puheeksi ottoa sekä väkivaltaan puuttumista. Kunnan asukkaiden tulee saada tukea väkivaltaiseen käyttäytymiseen ja siitä selviämiseen. Väkivalta voi ilmetä monin eri tavoin, sillä kohde tai tekijä voi olla kuka tahansa. Tekijästä ja kohteesta riippumatta väkivalta koskettaa aina useita ihmisiä, ja monesti apua ja tukea tarvitsevat tekijän ja kohteen lisäksi myös lähipiiri. Lapselle väkivallalle altistuminen on yhtä haavoittavaa kuin väkivallan kohteena oleminen.

Väkivallan ehkäisy perustuu lukuisiin sopimuksiin. Suomi on sitoutunut muun muassa noudattamaan Euroopan neuvoston yleissopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (ns. Istanbulin sopimus). Suomen perustuslaki ja kansainväliset ihmisoikeussopimusvelvoitteet edellyttävät julkiselta vallalta aktiivisia toimia yksilöiden suojelemiseksi väkivallalta ja siksi lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytönn tulee olla osa kuntien turvallisuusstrategiaa ja -suunnittelua.

[Kunnan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmaan vuosille 2024-2029](#)

(ladattavissa osoitteessa kittila.fi/ohjelmat-ja-suunnitelmat)

on väkivaltaan liittyen kirjattu tavoitteiksi ja toimenpiteiksi:

- Tehdään kiusaamisenvastaista työtä.
- Kehitetään ja juurrutetaan yhtenäiset ja vaikuttavat kiusaamiseksi toimintamallit kouluihin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
- Päivitetään kunnan turvallisuus- ja kriisiohjeet ja viestitään niistä kuntalaisille.
- Laaditaan väkivallan ehkäisyn suunnitelma.
- Otetaan käyttöön väkivaltatyön avainhenkilö-toimintamalli.

Tämä väkivallan ehkäisyn toimintaohjelma kertoo toimenpiteistä, joita jo tehdään Kittilässä väkivallan ehkäisemiseksi ja se antaa tietoa väkivallasta ilmiönä ja sen riskitekijöistä. Ennen kaikkea toimintaohjelma on käytännön työkalu kaikille Kittilässä toimiville ammattilaisille (kunta, hyvinvointialue ja 3. sektori) väkivaltatyössä. Toimintaohjelmassa on huomioitu kuntalaiset vauvasta vaariin.

Kittilään on nimetty väkivaltatyönkoordinaattoriksi perhekeskuskoordinaattori Ritva Helin. Koordinaattorin on valinnut Kittilän väkivallan ehkäisyn työryhmä. Perhekeskuskoordinaattorin on luontevaa toimia myös väkivaltatyönkoordinaattorina, koska Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) perhekeskuksille nimetyistä tehtävistä yksi on [ehkäisee lähisuhdeväkivaltaa](https://kittila.fi/perhekeskuksen-tehtava-ehkaisee-lahisuhdevakivaltaa). (Lue lisää: kittila.fi/perhekeskuksen-tehtava-ehkaisee-lahisuhdevakivaltaa)”

Vuonna 2025 pyydettiin edustus kaikilta toimialoilta Kittilän väkivallan ehkäisyn työryhmään ja työryhmä on kokoontunut koordinaattorin johdolla työstämään tätä toimintaohjelmaa ja –ohjeita. Jatkossa Kittilän väkivallan ehkäisyn työryhmä kokoontuu vuosittain seuraamaan ja kehittämään väkivallan ehkäisyn työtä Kittilässä. Kittilän väkivallan ehkäisyn työryhmään kuuluvat: perhekeskuskoordinaattori, hyvinvointikoordinaattori ja Laphan pohjoisen palvelualueen terveyden edistämisen koordinaattori. Sekä edustus poliisista, varhaiskasvatuksesta, koulusta, oppilashuollosta, lääkäreistä, sosiaalipalveluista, perheneuvolasta, nuorisopalveluista, mielenterveystoimistosta, kotihoidosta, ikääntyvien palveluista ja asumispalveluista.

2. Väkivallan ehkäisyn ja mahdollisiin väkivaltatilanteisiin puuttumisen toimenpiteet Kittilässä

Neuvolan määräaikaissä terveystarkastuksissa tavataan lähes kaikki perheet ja raskaana olevat. Niissä pyritään kartoittamaan perheiden tilanne kokonaisvaltaisesti. Väkivallasta kysytään äitiysneuvola-palveluiden iPan-sovelluksen esitietolomakkeessa. Lisäksi väkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta suositellaan käytettäväksi systemaattisesti äitiysneuvolan määräaikaistarkastuksissa h 22–24 käynnillä. Lastenneuvolassa väkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta suositellaan käytettäväksi 2kk, 6kk, 12kk, 18kk ja 4-vuotiaan lapsen terveystarkastusten yhteydessä.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa fyysisen koskemattomuuden ja sukupuolisensitiivisyyden painottaminen, tunnetaitojen opettaminen, turvataitojen vahvistaminen sekä iän ja kehityksen mukainen seksuaalikasvatus tukevat väkivallattomuutta.

Huoltajia tuetaan kasvatustehtävässä. Väkivalta voidaan ottaa puheeksi huoltajien kanssa ja tarjota apua sen käsittelemiseen. Lasten kerrontaa väkivallasta seurataan myös herkästi.

Varhaiskasvatuksen väkivallan ehkäisyn ja mahdollisiin väkivaltatilanteisiin puuttumisen toimenpiteitä ovat myös:

- Varhaiskasvatuksen palvelualustalla on henkilöstön käytössä Läheltä piti- ja vaaratilanteita koskeva materiaali mm. ilmoituslomakkeineen ja jälkipuintiohjeineen.
- Varhaiskasvatuksessa noudatetaan [Oph:n ohjeistusta fyysisen rajoittamisen osalta](https://oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/lapsen-fyysinen-rajoittaminen-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa). (Lue lisää: oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/lapsen-fyysinen-rajoittaminen-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa)
- Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti mm. vuosittain järjestettävillä [MAPA –koulutuksilla](https://valteri.fi/palvelut/mapa-koulutukset/) (Lue lisää: valteri.fi/palvelut/mapa-koulutukset/), jotka opettavat vuorovaikutuksellisia ja ennakoivia menetelmiä käyttäytymisen hallintaan. Koulutukset antavat arjen työhön taitoja, keinoja ja varmuutta kohdata kunnioittavasti haasteellisesti ja aggressiivisesti käyttäytyvä henkilö.

Kiusaamisen ehkäisyyn panostetaan varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksessa, ja lapselle turvallisen toiminta- ja oppimisympäristön järjestäminen on tärkeä osa arjen pedagogiikkaa. Perusajatuksena on taata turvalliset ihmissuhteet, toiset huomioonottavien toimintatapojen vahvistaminen ja hyvä ilmapiiri, jossa lapsi voi kokea yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Kiusaamiseen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Kittilässä toimii varhaiskasvatuksen ja koulujen kiusaamiskäisyn koordinaatioryhmä.

- Joka syksy Kittilän varhaiskasvatustyksiköissä pohditaan kiusaamisen ehkäisyä huoltajien kanssa ja laaditaan ryhmäkohtainen kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma.
[Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa.pdf](#)
(ladattavissa osoitteessa kittila.fi/ohjelmat-ja-suunnitelmat.)

- Kittilän perusopetuksessa käytössä on [KiVa Koulu® kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma](#) (Lue lisää: kivakoulu.fi) Ohjelman tavoitteina ovat kiusaamisen ehkäiseminen, tehokas puuttuminen kiusaamistilanteisiin ja jatkuva seuranta. Välituntivalvojilla on käytössään KiVa-koulun huomioliivit, jolloin välituntivalvojien näkyvyys paranee ja siten ehkäisee konflikteja.
- Kittilän varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on käytössä [Verso –sovittelumalli](#) (Lue lisää: sovittelu.com/vertaissovittelu) joka on kehitetty osaksi lapsen oikeuksien ja osallisuuden vahvistamiseksi riitatilanteissa. Lasta ei leimata vaan kunnioitetaan ja kuunnellaan oman riitansa ja sen ratkaisun asiantuntijana.

Perusopetuksen väkivallan ehkäisyn ja mahdollisiin väkivaltatilanteisiin puuttumisen toimenpiteitä ovat myös:

- Koulu itsessään on väkivaltaa ehkäisevä toimija tarjoten rutiineja, turvaa ja suojaa. Koulun arjessa ovat mukana turvalliset aikuiset, jotka seuraavat ja tekevät havaintoja lasten ja nuorten hyvinvoinnista.
- Siirtymätilanteiden, välituntien, ruokailujen ja koulukuljetusten lähtöjen valvonta on ennaltaehkäisevää toimintaa.
- Useissa eri oppiaineissa käsitellään OPSin mukaisesti väkivaltaa ja sen seurauksia pyrkien ehkäisemään väkivaltaa.
- Kouluterveydenhuollon 8. luokan laajassa terveystarkastuksessa keskustellaan myös väkivallasta.
- THL:n Kouluterveyskyselyt toteutetaan perusopetuksessa joka toinen vuosi. Kouluterveyskyselyt tehdään anonymisti ja tuloksia seurataan ja tarkastellaan esimerkiksi oppilashuollon ohjausryhmässä, jossa myös suunnitellaan tarvittavia toimenpiteitä.
- Koulut tekevät yhteistyötä myös Lapin sovittelutoimiston kanssa.
- Perusopetuksessa on myös oma *Kittilän koulujen kriisisuunnitelma* sekä *Kittilän koulutoimen suunnitelma lasten suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta*, jotka ovat parhaillaan (vuonna 2026) päivityksessä. Kun ne on hyväksytty, niiden linkit lisätään tälle sivulle.

Lapsiperheiden ja työikäisten sosiaalipalvelujen

palvelutarpeen arvioinneissa otetaan puheeksi lähisuhde- ja perheväkivalta.

Sosiaalipalveluissa tarjotaan väkivaltatilanteissa ohjausta ja neuvontaa, perhetyötä ja –ohjausta sekä lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteitä kuten tehostettua perhetyötä ja perhekuntoutusta. Tarvittaessa akuutissa tilanteessa varmistetaan lapsen turvallisuus kiireellisen sijoituksen avulla.

Lastensuojelun rooli lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä tilanteissa on aina olennainen ja yhteistyötä tehdään yhdessä muiden perhekeskuksen palveluiden ja poliisin kesken. Sosiaalityöntekijä varmistaa, että väkivallan kohteena oleva perheenjäsen ja läheiset saavat tarvitsemansa avun ja hoidon.

Jos väkivallasta epäiltynä on lapsen perheenjäsen, lapselle harkitaan tilanteesta riippuen **edunvalvojan nimeämistä**, jos poliisi ottaa asian tutkittavaksi

Perheneuvolassa kartoitetaan väkivallalle altistumista.

Perheen vanhempien kanssa keskustellaan tavoista riidellä ja ratkaista erimielisyyksiä. Perheneuvolassa ennaltaehkäistään lasten kaltoinkohtelua ohjaamalla vanhempia kiintymyssuhdetta tukevaan kasvatustapaan ja positiiviseen vuorovaikutukseen.

Mielenterveystoimistossa kaikki asiakkaat täyttävät terapianavigaattorin ennen ensimmäistä vastaanottoaikaa ja siinä kysytään myös väkivallasta ja sen uhasta. Tämä tarkennetaan vielä vastaanotolla ja mikäli asiakas vastaa kyllä niin asiasta keskustellaan vieläkin tarkemmin, vaikka väkivalta ei olisi akuuttia ja olisi tapahtunut aiemmin

Vammaispalveluiden vakituinen henkilöstö käy Avekki-koulutuksen. Vammaispalveluyksiköissä on laadittu työpaikkakohtaiset toimintaohjeet uhka- ja väkivaltatilanteisiin. Ohjeistuksessa käsitellään uhka- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyä sekä mahdollisissa tilanteissa toimimista ja ns. jälkipuintia.

Nuorisopalveluiden väkivallan ehkäisyn ja mahdollisiin väkivaltilanteisiin puuttumisen toimenpiteitä ovat:

- Nuorisopalveluissa väkivaltaista käytöstä pyritään ehkäisemään kohtaamistyössä, tuntemalla nuoret ja rakentamalla heihin luottamussuhteita. Nuorisopalveluiden työntekijät ovat helposti saavutettavissa nuorille, vanhemmille ja verkostoille väkivallan ehkäisemiseksi.
- Nuorisotiloilla on säännöt ja turvallisuussuunnitelma turvallisen tilan luomiseksi niin nuorille kuin työntekijöillekin. Nuorisotiloilla pidetään nimelistaa illan aikana käyneistä nuorista. Myös retkille ja tapahtumiin tehdään omat turvallisuussuunnitelmat.
- Työntekijät puuttuvat matalalla kynnyksellä epäasialliseen käytökseen tai riitatilanteisiin.
- Jalkautuva nuorisotyö kohtaa nuoria julkisilla paikoilla ja voi läsnäolollaan ja keskustelemalla vaikuttaa nuorison käyttäytymiseen ja turvallisuuden tunteeseen.
- Nuorisopalveluista ollaan matalalla kynnyksellä yhteydessä poliisiin väkivaltaisten tilanteiden ehkäisyksi tai väkivaltaisten tilanteiden sattuessa.

- Tehostettu nuorisotyö on nuorisotyön ammattilaisen läsnäoloa ja saavutettavuutta nuoria kohdanneissa kriisitilanteissa. [Tehostetun nuorisotyön suunnitelma](https://kittila.fi/kunta-ja-paatoksenteko/ohjelmat-ja-suunnitelmat) (Ladattavissa: <https://kittila.fi/kunta-ja-paatoksenteko/ohjelmat-ja-suunnitelmat>) on päivitetty 2024.

Terveyskeskuksen lääkärit ja hoitajat auttavat väkivaltaan liittyvissä tilanteissa, kartoittavat tilanteen kokonaisvaltaisesti ja ohjaavat tarvittaessa eteenpäin. Jos akuuttikäynnin yhteydessä ei ole riittävästi aikaa kartoittaa potilaan tilannetta tarkemmin, potilas ohjataan sosiaalityöntekijän tai sairaanhoitajan vastaanotolle, joka voi arvioida tilanteen vakavuuden ja riskit tarkemmin

Ikääntyneiden palveluiden palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ja säännöllisten palveluiden piirissä oleville henkilöille tehdään RAI-arviointi (Resident Assessment Instrument). Arvioinnissa selvitetään:

- Pelkääkö henkilö jotakin.
- Onko häntä laiminlyöty, pahoinpidelty, kaltoin kohdeltu.
- Onko hänellä ristiriitoja muiden kanssa.
- Selvitetään läheisten antama tuki.
- Selvitetään, ilmaiseeko ensisijainen läheisauttaja uupumusta.

Tunnistetaan mahdolliset väkivallan riskitekijät (mm. päihteet, muistisairaudet, aseenkantolupa, taloudellinen kaltoinkohtelu, läheisen uupuminen).

Selvitetään taustasyyt väkivallan takana (mm. kipu, muistisairaus, sairaudet, päihteet) ja ohjataan niiden mukaan oikeiden palveluiden piiriin.

Hoitohenkilöstöllä on koulutusta ja ohjeet kohtaamiseen ja ennakointiin.

Ikääntyneiden henkilöiden parissa työskentelevät ilmoittavat aina esihenkilöilleen väkivallan epäilystä, uhkatilanteista sekä väkivallasta.

Tehdään moniammatillista yhteistyötä, joissa sovitaan palvelukokonaisuus ja ohjataan oikeaan/oikeisiin palveluihin: terveydenhuolto, poliisi, edunvalvonta/välitystili tai sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut.

Kaikkien ammattilaisten perustoimintaa on väkivallan tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja palveluohjaus palvelupolkujen mukaisesti. Kaikkien ammattilaisten tehtävä on ylläpitää väkivaltakielteistä ilmapiiriä.

Väkivallan ehkäisemiseksi on tärkeää **ottaa asia puheeksi**, jos herää huoli tai epäily tilanteesta.

- Kittilässä käytössä olevassa [Lapset puheeksi -menetelmässä](#) (Lue lisää: [mieli.fi](#)) kartoitetaan myös ristiriitatilanteita ja käsiksi käymistä konfliktitilanteissa. Lapset puheeksi menetelmää käytetään varhaiskasvatuksessa, neuvolassa, kouluilla, perhejelpissä, mielenterveystoimistossa ja lapsiperheiden sosiaalipalveluissa.
- Vammaispalveluissa käytössä on kuvallista materiaalia, jonka avulla asioista keskustellaan ja käsitellään asiakkaiden ja asukkaiden kanssa.
- Ikääntyvien palveluissa tehdään palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ja säännöllisten palveluiden piirissä oleville henkilöille RAI-arviointi, jossa selvitetään mm. väkivaltaa.

Poliisin väkivallan ehkäisyn ja mahdollisiin väkivaltatilanteisiin puuttumisen toimenpiteitä ovat:

- Kittilässä on kaksi koulupoliisia, jotka tekevät lukuvuoden aikana useita koulu- ja päiväkotikäyntejä kunnan alueella.
- Poliisi on mukana Ankkuri-toiminnassa.
- Poliisi ohjaa aktiivisesti asiakkaita avun ja tuen piiriin antamalla tietoja erilaisista palveluista.
- Asiakkaalle kerrotaan myös lähestymiskieltohakemuksen tekemisestä.
- Lisäksi poliisi pyrkii ehkäisemään väkivaltaa tiedottamisella.

Perhekeskuksen some-kanavissa on tiedotettu valtakunnallisista palveluista ja ne on kerätty myös **Sähköiseen perhekeskukseen** eli Lapsiperheet-kohdevalikon osioon Väkivallan ehkäisy <https://kittila.fi/vakivallan-ehkaisy>

Kittilässä käytössä on myös oma **esite** ["Apua ja tukea lähisuhdeväkivaltaan"](#) ja **huoneentaulu**, josta löytyy kaikki valtakunnallisten järjestöjen väkivallan tukipalvelut. Esitteitä löytyy neuvolan ilmoitustaululta ja kunnantalon aulasta, sen voi myös ammattilainen tulostaa asiakkaalle.

3. Ilmiön ja riskitekijöiden tunnistaminen

Väkivallalla tarkoitetaan vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että tämä johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai kuolemaan. ³⁾

Väkivallan kohteena oleva ihminen ei aina tunnista kokemustaan väkivallaksi. Väkivaltaan tottuminen voi johtua esim. oman tilanteen normalisoitumisesta tai kulttuurisista tekijöistä. ²⁾

Lähisuhdeväkivalta:

Väkivalta, jonka tekijä ja kohde ovat tai ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa.

Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua henkilön nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen.

Perheväkivalta:

Lähisuhdeväkivalta, joka kohdistuu saman perheen jäseneen. Perheväkivallassa yhteenkin perheenjäseneen kohdistuva väkivalta altistaa aina kaikki perheeseen kuuluvat väkivallalle ja sen seurauksille.

Parisuhdeväkivalta:

Lähisuhdeväkivalta, joka kohdistuu henkilön seurustelukumppaniin tai nykyiseen tai entiseen puolisoon

Seurusteluväkivalta:

Nuorten välisissä suhteissa ilmenevä parisuhdeväkivalta

Lähde: THL: [Väkivaltakäsitteiden sanasto, Työpaperi 1/2020](https://www.julkari.fi/handle/10024/139150)
(Ladattavissa: <https://www.julkari.fi/handle/10024/139150>)

Väkivallan muodot

Väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan väkivallan käyttämistä, sillä uhkaamista, siihen yllyttämistä ja kannustamista tai väkivallan oikeuttamista aatemaailmalla perustellen.

Esim. raiskaus, raiskauksen yritys, seksuaalisiin tekoihin pakottaminen tai toisen ihmisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoittaminen.
Väkivalta on sukupuolistunut ilmiö, kun sukupuolten välillä on eroja niin väkivallan kokemisessa, käytössä, piirteissä kuin seurauksissakin.

Väkivaltaa, jossa toista ihmistä loukataan, kontrolloidaan, tarkkaillaan tai vahingoitetaan tieto- ja viestintäteknologian välityksellä.

Kiusaaminen koulussa ja varhaiskasvatuksessa on lasten ja nuorten kokeman väkivallan erityismuoto. Kiusaaminen on käytännössä henkistä tai fyysistä väkivaltaa tai syrjivää kiusaamista.

Esim. toisen ihmisen toistuvaa tai jatkuvaa lähestymistä, seuraamista tai tarkkailua esim. kodin tai työpaikan läheisyydessä, tavalla, joka aiheuttaa uhrissa jatkuvaa pelkoa. Toistuvat uhkailut parisuhteen päättymisen jälkeen sekä toisen tarkkaileminen internetin tai teknisten laitteiden avulla. Vainoaminen voi kohdistua myös vainotun läheisiin.

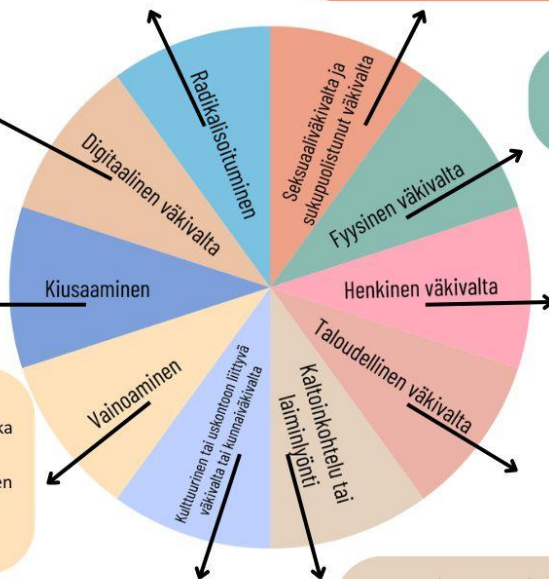
Esim. uskonnolliseen vakaumukseen pakottaminen, väkivallalla uhkaaminen tai sen käyttö uskontoon tai kulttuuriin viittaamalla (kuten ns. kunniaväkivalta), sukupuolielinten silpominen tai uskontoon liittyvillä asioilla uhkailu.

Esim. lapsen, vanhuksen tai vammaisen henkilön jättämistä vaille hoitoa, apua tai huolenpitoa tilanteissa, joissa hän on niistä riippuvainen. Kaltoinkohtelua on myös toisen ihmisen vahingoittaminen lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla.

Esim. tönimistä, lyömistä, potkimista, tukistamista, pään hakkaamista, kuristamista, raapimista, repimistä, ravistelua, ampuma- tai teräaseen käyttöä tai fyysisellä väkivallalla uhkailua.

Esim. alistamista, arvostelua, nimittelyä, halveksuntaa, kontrollointia, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittamista, eristämistä, voimakasta mustasukkaisuutta, tavaroiden hajottamista, kotieläinten vahingoittamista tai jollakin näistä uhkailua. Myös itsemurhalla uhkaaminen on henkistä väkivaltaa.

Esim. itsenäisen rahankäytön estäminen, taloudelliseen päätöksentekoon osallistumisen estäminen, pakottaminen omien rahojen antamiseen toisen käyttöön, taloudellisella väkivallalla uhkailu tai kiristäminen.

Väkivaltaisen käyttäytymisen riskitekijöitä

- Ikä, sukupuoli, sosiaalinen tausta tai varallisuus eivät suojele kaltoinkohdelluksi tai väkivallan kohteeksi joutumiselta. Useissa tutkimuksissa on kuitenkin havaittu joitakin yhteisiä tekijöitä, jotka voivat kärjistyessään johtaa asiattomaan kohteluun, laiminlyönteihin tai jopa väkivaltaan.
- Syyllistämisen sijaan aikuiset tarvitsevat tietoa kaltoinkohtelun riskitekijöistä voidakseen arvioida omaa elämäänsä, tietämystään sekä kasvatuksellista toimintaansa.⁶⁾
- Kaltoinkohtelun tunnistaminen vaatii järjestelmällistä ja kokonaisvaltaista perhetilanteen arviointia. Puheeksiotto kertoja saatetaan vaatia useita ja siksi systemaattinen huolien puheeksi otto voi madaltaa kertomiskynnystä.⁶⁾

Väkivaltaisen käyttäytymisen riskitekijöitä^{6&10)}

- Taipumus syyttää muita omista ongelmista
- Jyrkät ja jäykät näkemykset sukupuolten rooleista ja tehtävistä
- Kontrollloiva käytös, mustasukkaisuus ja omistamisenhalu
- Seksiin liittyvät vaatimukset
- Julmuus eläimiä kohtaan
- Leikinomainen toisen vähättely ja halveksunta
- Suhde etenee nopeasti alussa, niin sanottu salamarakkaus.
- Käytös on selkeästi erilaista läheisten ja "ulkopuolisten" kanssa
- Traumaattiset kokemukset
- Rikollinen tausta
- Päihteiden käyttö
- Nuori ikä
- Alhainen koulutustaso
- Fyysiset ongelmat
- Mielenterveysongelmat
- Stressi
- Sosiaalisten suhteiden vaikeudet ja antisosiaalisuus
- Erityislapsen vanhemman kyvyttömyys vastata lapsen tarpeisiin.

Väkivaltaisen käyttäytymisen riskitekijöitä perheessä ^{6 & 10)}

- Päihteiden väärinkäyttö tai mielenterveysongelmat
- Raskaus tai pikkulapsiaika, ei toivottu raskaus
- Kumppanilla/ex-kumppanilla väkivaltarikos-historia
- Aseiden käyttö
- Kumppani uhkaillut tai yrittänyt itsemurhaa
- Ero tai aktiiviset eroaiheet käsillä
- Ristiriidat lasten huollosta tai tapaamisista
- Parisuhdeongelmat, mustasukkaisuus ja kontrolloiva käytös
- Vainoaminen
- Suuri perhekoko tai yksinhuoltajuus
- Kodin ahtaus
- Matala sosioekonominen asema
- Toisen biologisen vanhemman poissaolo kotitaloudesta yli puolet ajasta, toisen vanhemman vähäinen osallistuminen lapsen hoitoon
- Perheen sisäiset käyttäytymisen ongelmat (alentunut lämmihenkisyyys, empatian puute, roolien vaihtuminen lapsen kanssa, ylihuolehtivuus, lapseen kohdistuvat epärealistiset odotukset)
- Emotionaalinen kypsymättömyys tai hoitokielteisyyys
- Vanhemman kokema sosiaalisen tuen puute
- Vaikeus selviytyä vaativasta tilanteesta

Väkivaltaisen käyttäytymisen riskitekijöitä vammaiseen/ikäihmisiin kohdistuvassa väkivallassa ¹⁰⁾

- Ulkoiset merkit (esim. toistuvat mustelmat, vammat tai ruhjeet), jotka eivät vastaa ikäihmisen tai hänen läheisensä kertomusta
- Aliravitsemus
- Lääkkeiden liiakäyttö tai laiminlyönti
- Muutokset käyttäytymisessä esim. arkuus, masennus, itsetuhoiset ajatukset ja puheet
- Vammaisen/ikäihmisen, hänen puolisonsa tai muun läheisensä toimintakykyä ja elämänhallintaa heikentävät sairaudet
- Vammaisen/ikäihmisen, hänen puolisonsa tai muun läheisensä alkoholin tai päihteiden väärinkäyttö
- Hoitajan tai hoidosta vastuussa olevan henkilön uupuminen, tietämättömyys ja osaamattomuus
- Taloudellinen tai asumiseen liittyvä riippuvuus.

Väkivallan riskitekijöitä lapsella ja nuorella ^{6 & 10)}

- Perinteliaalivaiheen ongelmat
- Vauvan runsas itkuisuus
- Käyttäytymisen ongelmat
- ADHD, vammaisuus, autistisuus
- Fyysiset ongelmat
- On tilanteita, joissa huoli ja väkivallan epäily herää, kun lapsi oireilee ja perhetilanteessa on kuormittavia tekijöitä, mutta selkeitä viitteitä kaltoinkohtelusta ei kuitenkaan ole havaittavissa. ⁹⁾
 - Joskus epäily seksuaaliväkivallasta voi herätä tilanteessa, jossa lapsella on huomioita herättävää seksuaalista käyttäytymistä. ⁹⁾
 - Joskus epäily saattaa herätä, kun lapsella esiintyy ikätasosta poikkeavaa väkivaltaista käyttäytymistä ja/tai puheita. ⁹⁾
 - Lue lisää lapsen seksuaalisesta käyttäytymisestä ja aggressiivista käyttäytymisestä kappaleesta 21-22 Barnahusin [Toimintaohje ammattilaisille Lapseen tai nuoreen kohdistuvan väkivaltaepäilyn tilanteisiin](#) (ladattavissa barnahus.fi/wp-content/uploads/sites/14/2023/05/Toimintaohje-vakivaltaepailyn-heraamisen-tilanteisiin.pdf)
- Väkivaltaepäily saattaa herätä muun muassa kun:
 - lapsi/nuori itse kertoo väkivallasta tai hoidon laiminlyönnistä
 - joku muu kertoo väkivallasta tai hoidon laiminlyönnistä
 - on olemassa viesti, kuva tai muu todiste tai
 - lapsella/nuorella on fyysisiä vammoja. ⁹⁾
- Barnahusin [Toimintaohje ammattilaisille Lapseen tai nuoreen kohdistuvan väkivaltaepäilyn tilanteisiin](#) (ladattavissa barnahus.fi/wp-content/uploads/sites/14/2023/05/Toimintaohje-vakivaltaepailyn-heraamisen-tilanteisiin.pdf) kappaleet 1-8
- [HOTUS-hoitosuositus](#) (Lue lisää: <https://hotus.fi/hoitosuositus/perheessa-tapahtuvan-lapsen-kaltoinkohtelun-riskiolojen-tunnistaminen/>) perheessä tapahtuvan lapsen kaltoinkohtelun riskiolojen tunnistamiseen.

4. Puheeksi ottaminen

- Ihminen usein ilmaisee jollain tapaa, ettei voi hyvin (alakulo, synkät puheet, muuttunut käytös, eristäytyminen, aggressio, poistyöntävä käytös jne.)⁷⁾
- Ihminen voi myös jollain lailla yrittää ”kompensoida” häpeää aiheuttavia kokemuksia, ajatuksia ja tekoja. Siksi ne voivat olla vaikeammin havaittavissa tai niistä voi olla vaikeampi kysyä.⁷⁾
- Luo luottamuksellinen ja turvallinen tila kertoa ja aikaa pysähtyä asian äärelle. Kysy hienovaraisesti ja kuuntele. Anna mahdollisuus kertomiselle myös myöhemmin eli kysy uudelleen, sillä avautuminen voi vaatia aika.⁷⁾
- Tapoja kertoa on erilaisia: puhuminen, kyselylomakkeisiin vastaaminen, piirtäminen ja kirjoittaminen.⁷⁾
- Kestä kuulla se mitä toinen elää, ajattelee tai on kokenut.⁷⁾ Usko väkivallan kokijaa ja anna hänen tehdä itse elämänsä kuuluvat ratkaisut.
- [Ota väkivalta puheeksi muistilista](https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivaltaan-puuttuminen/vakivallan-puheeksi-ottaminen) (ladattavissa osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivaltaan-puuttuminen/vakivallan-puheeksi-ottaminen>)

Rakentavan keskustelun 5K:ta

Kiinnostu:

- Pysähdy aiheeseen. Kohtaa asiakas hänen omassa elämäntilanteessaan. Älä oleta, vaan kysy ja kuuntele

Kysy:

- Ota turvallisuus ja väkivalta puheeksi vain kahden kesken. Käytä tarvittaessa tulkkia.
- Lähde liikkeelle neutraalisti havainnoista – älä huolesta.
- Pyri avoimiin kysymyksiin, eli vältä kysymyksiä, joihin asiakas voi vastata ”kyllä” tai ”ei”. Huomio, että ”miksi”-kysymykset ovat vaikeita ja voivat lukkiuttaa keskustelun.
- Kysy väkivallasta parisuhteen molemmilta osapuolilta, tarvittaessa myös lapsilta. Ennen epäillyn tekijän kanssa keskustelemista varmista ensin väkivallasta kertovan ja väkivaltaa kokevan turvallisuus.

Kuuntele:

- On tärkeää selvittää, minkälaisesta väkivallasta on kyse, koska se vaikuttaa siihen, miten osapuolia voidaan auttaa.
- Haastavien vuorovaikutustilanteiden ja väkivallan erottaminen on vaikeaa mutta tärkeää. Riitelystä kysymällä voidaan päästä käsiksi väkivaltateemaan, mutta riitely ja väkivalta ovat eri asioita. Väkivaltatilanteissa läsnä on usein pelko ja osapuolten välillä on epätasapainoinen valtasuhde.

Kannusta:

- Kannusta väkivallan osapuolia hakemaan apua tilanteeseen. Muista, että väkivallasta irtautumisen prosessi on pitkä.

Kunnioita:

- Suhtaudu asiakkaan tekemiin ratkaisuihin kunnioittavasti, vaikka olisit niistä eri mieltä

Lähde: Vantaa-Kerava-sote: Asukkaan asialla –hanke ja Väkivallaton Vantaa-hanke: [Välineitä väkivallan puheeksi ottamiseen](#).
(ladattavissa osoitteesta https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-12/Vakivalta_OPAS_lopullinen_0.pdf)

Aiheeseen johdattelevat kysymykset

- Olen huomannut, että tällaiset elämäntilanteet ovat monille haastavia...
- Miten teidän perheessänne on koettu...
- Oletko tyytyväinen parisuhteeseesi / perhe-elämääsi tällä hetkellä? Mikä toimii hyvin?
- Mikä voisi olla parisuhteessasi / perhe-elämässäsi paremmin?
- Mistä aiheista ja miten usein teillä riidellään? Mitä silloin tapahtuu?

Väkivaltaerityiset kysymykset

- Onko elämässäsi joku, jonka käytös pelottaa sinua? Satuttaako joku sinua? Kuka?
- Oletko huolissasi omasta tai jonkun perheenjäsenesi aggressiivisesta käytöksestä?
- Onko sinulla negatiivisia tunteita puolisoasi tai lapsiasi kohtaan?
- Miten nämä tunteet näkyvät arjessasi?

Syventävät ja tarkentavat kysymykset

- Kerrotko lisää tästä...
- Mitä tarkoittit sillä, kun sanoit että...
- Mitä ajattelet asiasta?
- Mitä toivoisit että asiassa tapahtuisi?
- Ymmärsinkö oikein, että tarkoittit...

Lähde: Vantaa-Kerava-sote: Asukkaan asialla –hanke ja Väkivallaton Vantaa-hanke: [Välineitä väkivallan puheeksi ottamiseen](https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-12/Vakivalta_OPAS_lopullinen_0.pdf).
(ladattavissa osoitteessa https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-12/Vakivalta_OPAS_lopullinen_0.pdf)

5. Kirjaaminen

Kaikki väkivaltaan liittyvä kannattaa kirjata huolellisesti.

Tarkat kirjaukset ovat sekä asiakkaan että työntekijän edun mukaista.

Asiakaan turvallisuus on aina varmistettava ennen tietojen luovuttamista ja kirjaamisen vaikutukset mahdolliseen rikosprosessiin tulee huomioida.

Kirjataan tarkasti asiakkaan kertomus, omat havainnot, tehdyt konsultaatiot sekä selvitystyön kulku.²⁾

Lue lisää Barnahusin [Toimintaohje ammattilaisille Lapseen tai nuoreen kohdistuvan väkivaltaepäilyn tilanteisiin](https://barnahus.fi/wp-content/uploads/sites/14/2023/05/Toimintaohje-vakivaltaepailyn-heraamisen-tilanteisiin.pdf) (ladattavissa osoitteessa <https://barnahus.fi/wp-content/uploads/sites/14/2023/05/Toimintaohje-vakivaltaepailyn-heraamisen-tilanteisiin.pdf>) kappaleesta 5 kirjaamisen ohjeista ja vinkeistä. Ja kappaleesta 10 Tietoa lasten johdateltavuudesta.

1

Kuka teki, mitä teki, kenelle teki, milloin teki ja kuka kertoi asiasta.

2

Dokumentoidaan näkyvät vammat.

3

Jos kertojana on lapsi, kirjataan lapsen kertomus tämän omin sanoin. Kirjataan myös lapselle esitetyt kysymykset ja se, millaisessa tilanteessa asia tuli ilmi (esim. mitä juuri ennen puhuttiin/tehtiin) ja oliko paikalla muita kuulemassa kertomusta

4

Kirjataan konsultaatiot (nimi ja saatu ohjeistus) sekä selvitystyön etenemisen vaiheet.

5

Myös epäily on kirjattava - huom. objektiivisesti havaittavat tosiasiat, ei työntekijän omia tulkintoja!

6

Kirjaukset salataan tai viivästetään, mikäli asiaan liittyy turvallisuusuhkaa. Täysi-ikäinen voi antaa luvan kirjausten salaamiseen, alaikäisen kohdalla tietojen antamista voi viivytellä, jotta lastensuojelu ehtii selvittämään perheen tilanteen ennen tietojen luovuttamista huoltajille.

Lähde: Vantaa-Kerava-sote: Asukkaan asialla –hanke ja Väkivallaton Vantaa-hanke: [Välineitä väkivallan puheeksi ottamiseen](https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-12/Vakivalta_OPAS_lopullinen_0.pdf). (ladattavissa osoitteessa https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-12/Vakivalta_OPAS_lopullinen_0.pdf)

6. Työkalut ammattilaisille (linkit vievät alkuperäisille sivuille tai lomakkeille)

- THL:n lomake: [Lähisuhdeväkivallasta kysyminen ja uhrin kohtaaminen](#)
- THL:n lomake: [Lähisuhdeväkivallan suodatin ja kartoituslomake](#) ja [Lomakkeen täyttämisohteet](#)
- THL:n lomake: [Pahoinpitely ja kehonkarttalomake PAKE](#) ja [Lomakkeen täyttöohje](#)
- Stakes, Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti 1998-2002 julkaisu: [Raiskatun akuuttiapua -kansio](#)
- THL:n sivusto: [Ohjeita työntekijälle seksuaaliväkivallan uhrin kohtaamiseen](#)
- THL:n sivusto: [Lomake häirinnän ja vainon kartoittamiseen](#)
- THL:n lomake: [Digitaalisen väkivallan tunnistaminen –työväline](#)
- THL:n sivusto: [RATTI-tukityökalu radikalisoitumiseen liittyvän tuen tarpeen arviointiin](#)
- THL:n lomake: [Digitaalisen väkivallan tunnistaminen –työväline](#)
- ERICA eurooppalaisen tutkimushankeen sovellus: [Perheiden tarpeiden sähköinen tarkistuslista ERICA](#):
Joko täytettäväksi kotona etukäteen tai vastaanotolla.
- THL:n lomake: [Henkilökohtainen turvasuunnitelma](#)
- THL:n sivusto: [Väkivaltaa kokeneen lapsen kohtaaminen ja ensivaiheen tukeminen](#)
- THL:n sivusto: [Seksuaaliväkivaltaa tai -häirintää kokeneen nuoren auttaminen oppilaitoksessa](#)
- Opetushallituksen esite: [Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisy kouluissa ja oppilaitoksissa](#)
- THL:n sivusto: [Vaativat erotilanteet ja eron jälkeinen väkivalta](#)
- Ensi- ja turvakodin [Turva10 -puheeksioton välineet](#)
- [Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen \(THL\) väkivalta sivusto](#)

7. Avainhenkilömalli

- Kittilässä työskentelee useampi koulutettu Avainhenkilö, joilla on osaamista perustason väkivaltatyöstä. He pitävät osaamista yllä käymällä jatkuvasti koulutuksissa ja osallistuvat Lapin avainhenkilöverkoston toimintaan.
- Avainhenkilöt tukevat muita ammattilaisia:
 - Mahdollisuus konsultoida ja kysyä ohjeita
 - Pyytää työpariksi
 - Kouluttavat tarvittaessa
- Avainhenkilöt voivat toimia väkivaltaa kohdanneen rinnalla:
 - Kartoittavat asiakkaan tilannetta ja tukevat arjen järjestämisessä. Auttavat turvasuunnitelman teossa.
 - Ohjaavat asiakkaan oikeanlaisen tuen ja palveluiden piiriin ja ovat tarvittaessa tukena tapaamisissa.
 - Toimivat Marak-tukihenkilönä ja yhteyshenkilönä: Mikäli MARAK riskiarviointikartoitusta ei ole tehty peruspalveluissa, se voidaan tehdä myös MARAK tukihenkilön kanssa. Toimii viestinvälittäjänä väkivaltaa kokeneen ja MARAK työryhmän välillä.
- Avainhenkilöksi voi kouluttautua kuka vaan.
- Kittilässä toimivat avainhenkilöt (9/2025):
 - Saija Sinjaga, Lapin hyvinvointialue / perheneuvolan sosiaalityöntekijä p. 040 579 2856
 - Ritva Helin, Kittilän kunta / perhekeskuskoordinaattori p. 040 635 3176

8. TOIMINTA-OHJEET:

TOIMINTA-OHJE LAPSEEN TAI NUOREEN KOHDISTUVASSA VÄKIVALTAEPÄILYTILANTEESSA

EPÄILYS

Mikäli viitteitä väkivallasta ei ole, mutta sinulla herää huoli lapsen/nuoren hyvinvoinnista, **tee lastensuojeluilmoitus.**

Mikäli viitteitä väkivallasta on, **tee lastensuojeluilmoitus ja ilmoitus poliisille.**

Voit konsultoida:

- Kittilän avainhenkilöitä:
Saija: 040 579 2856 tai
Ritva: 040 635 3176
- Kittilän lastensuojelua:
040 489 5543, 040 487 8328 tai
040 587 0304
- Kittilän poliisiaseman rikospäivystystä (klo 8-17)
0295 466 990
- Lapin poliisin lapseen kohdistuneen rikoksen konsultaationumeroa
050 4752 838
- Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikköä (ma-pe klo 9-15), 0400 251 136

Lisää tietoa löydät Barnahusin [Toimintaohje ammattilaisille](#)
[Lapseen tai nuoreen kohdistuvan väkivaltaepäilyn tilanteisiin](#)

TILANNE- KARTOITUS

Jos vaara on vakava ja välitön, ota yhteyttä hätänumeroon 112 ja toimi annettujen ohjeiden mukaisesti.

Jos vaara ei ole välitön konsultoi Kittilän poliisiaseman rikos-päivystystä (klo 8-17) 0295 466 990. Ilta- ja viikonloppuaikaan soitetaan yleiseen hätänumeroon 112

Tee lastensuojelu ilmoitus:

- 1) Akuuteissa tapauksissa soittamalla sosiaalipäivystyksen 24/7: 040 726 6965
- 2) Soittamalla lastensuojelun työntekijöille: 040 489 5543, 040 487 8328 tai 040 587 0304
- 3) Kiireettömissä asioissa sähköisellä lomakkeella

LAPSI/ NUORI

Pyydä itsellesi työpari etenkin jos keskustele lapsen kanssa.

Kirjaa lapsen kertomus, hänelle esitetyt kysymykset, fyysiset vammat, tilanne jossa väkivalta tuli ilmi ja havaintosi välittömästi jo tilanteesta. Toista mitä lapsi on sanonut ja rohkaise kertomaan lisää. Käytä samoja sanoja, joita lapsi on itse käyttänyt ja varmista, että ymmärrät mitä ne tarkoittavat. Kirjaa myös konsultoinnit ja samaasi ohjeet.

Kerro lapselle/nuorelle, että hänen kertomansa asiat ovat tärkeitä ja aikuiset selvittävät nyt asioita. Voit antaa nuorelle [Mitä minulle nyt tapahtuu –oppaan](#)

Lapsen/nuoren ohjaaminen lääkärin tutkittavaksi tapahtuu lastensuojelun toimesta tai lastensuojelun ohjeiden mukaisesti. Terveyskeskus: Sairaalantie 2, 99100 Kittilä, 0400 356 498 ja sosiaalipäivystys 040 726 6965

VANHEM- MAT

Älä kerro vanhemmille epäilystä, jos epäilet vanhempien tai jomman-kumman heistä olevan tekijä, ennen neuvotteluja poliisin kanssa.

Jos lapsi kertoo väkivallan tekijäksi perheen ulkopuolisen henkilön, vanhempia voidaan yleensä informoida asiasta.

Ohjeista vanhempia olemaan kyselemättä lapselta tapahtumien kulusta, mutta olemaan saatavilla ja tukena lapselle.

Myös vanhemman tarve puhumiselle on hyvä huomioida sekä **järjestää sille tila ja paikka.** Vanhemmat voi ohjata perheneuvolaan: 040 679 6535 (ma ja ke klo 9-10.30)

ASIAN KÄSITTELY

Poliisi tutkii tapauksen ja lastensuojelu varmistaa lapsen turvallisuuden.

Lastensuojelun tehtävä on varmistaa, että kaikki osapuolet saavat tarvittavan tuen joko heiltä tai tarvittaessa ohjaavat muihin palveluihin, kuten perheneuvolaan.

Lapsi voidaan ohjata **perheneuvolan** lisäksi myös **Lapin ensi- ja turvakodin** **Lähisuhde- ja väkivaltatyön avopalveluun:**

- Lapsilähtöinen väkivaltatyön auttamismalli on suunnattu 7–12-vuotiaille lapsille, jotka ovat altistuneet lähisuhde- ja perheväkivallalle ja /tai kiusaamiselle.
- Nuorten auttamismalli on suunnattu 13–17-vuotiaille nuorille, jotka ovat kokeneet seurustelu-, perheväkivaltaa tai kiusaamista.
- 040 631 0122

TOIMINTA-OHJE AIKUISEN VÄKIVALTA KOKENEEN KANSSA

TILANNE KARTOITUS

Jos vaara on vakava ja välitön, ota yhteyttä hätänumeroon 112 ja toimi annettujen ohjeiden mukaisesti.

Ohjaa asiakas saatuaan vaihtaa lääkäriin tarkistukseen terveyskeskukseen: Sairaalan tie 2, 99100 Kittilä, 0400 356 498

Ohjaa seksuaaliväkivalta tapauksissa Seri-tukikeskukseen Ounasrinteentie 22, 96400 Rovaniemi, 040 726 8002

Jos vaara ei ole välitön konsultoi Kittilän poliisiaseman rikospäivystystä (klo 8-17) 0295 466 990. Ilta- ja viikonloppuaikaan soitetaan yleiseen hätänumeroon 112

Aikuisesta väkivallan uhrista voit tehdä sosiaalihuoltolain tai vanhuspalvelulain mukaisen huoli-ilmoituksen.

Dokumentoi huolellisesti asiakkaan kertomus, fyysiset vammat ja havaintosi. Kirjaa myös konsultoinnit ja saamasi ohjeet.

KONKREET- TINEN APU

Ohjaa asiakas Lapin ensi- ja turvakotiin ja varmista onko siellä tilaa: Turvakodista saa maksuttomasti apua 24/7 kohdattuun perhe- tai lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. Turvakotiin voi mennä yksin tai lasten kanssa. Ensisijaisesti matkakustannukset huolehtii asiakas itse, tarpeen mukaan sosiaalipalvelut voivat kustantaa matkustuskulut. Turvakotiin voi ohjata myös ikäihmiset, silloin tulee järjestää mahdolliset tukipalvelut (esim. kotihoito) myös turvakodille. Lähteentie 5, 96400 Rovaniemi, 040 584 0021

Jos vanhempi ei ole suostuvainen lähtemään turvakotiin, sosiaalipäivystys arvioi muun tuen tarpeen.

Ikääntynyt henkilö voidaan akuutisti sijoittaa sosiaali- ja kriisipäivystyspaikkaan: Ota yhteys virka-ajalla ikääntyneiden asiakas- ja palveluohjausyksikköön 040 746 8450 ja virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystykseen 040 726 6965.

TUEA KÄSITTELYYN

Lapin ensi- ja turvakoti ry:n palveluista saa tukea väkivaltatilanteisiin sekä kriisiapua vaikeissa elämäntilanteissa:

- **Kriisikeskus** (ma-pe klo 8-18) 040 553 7508
- **Lähisuhde- ja väkivaltatyön avopalvelu** 040 631 0122

Voit ohjata asiakkaan myös:

- **Mielenterveystoimistoon** 040 708 4693 tai 040 708 4692
- **Perheneuvolaan** 040 679 6535 (ma ja ke klo 9-10.30)
- **Seurakunnan diakoniatyöhön** 040 726 8205

JATKO

Tee asiakkaan kanssa yhdessä: [Henkilökohtainen turvasuunnitelma](#), joka auttaa väkivaltaa kokenutta ennakoimaan väkivalta-tilanteita, vahvistamaan hallinnan tunnetta väkivalta-tilanteissa sekä vähentämään väkivallan seurauksia.

Opasta uhri [rikosuhripäivystykseen \(RIKU\)](#) (ma - pe, klo 9-20) 116 006

Kannusta aikuista uhria rikosilmoituksen tekemiseen.

Muistuta asiakasta mahdollisuudesta tukihenkilöön ja auta ottamaan yhteyttä Rikosuhripäivystykseen sen saamiseksi jo rikosilmoituksen tekohetkellä

LISÄTIETOA JA TUEA

Voit konsultoida:

- Kittilän avainhenkilöitä: Saija: 040 579 2856 tai Ritva: 040 635 3176
- Kittilän poliisiaseman rikospäivystystä (klo 8-17) 0295 466 990
- Lapsin ensi- ja turvakodin lähisuhde- ja väkivaltatyön avopalvelua 040 631 0122

Voit ohjata asiakasta valtakunnallisiin palveluihin:

- [Nuorten exit](#)
- [Ensi- ja turvakotien liiton – Nettiturvakoti](#)
- [Nollalinja](#)
- [Raiskauskriisikeskus Tukinainen](#),
- [Naisten linja](#)
- [Väkivaltaa kokeneet miehet](#)
- [Suvanto ry](#)

TOIMINTA-OHJE VÄKIVALTAAN KÄYTTÄNEEN KANSSA

KOHTAA- MINEN

Kun kohtaat väkivaltaa käyttäneen, keskustelua on suositeltavaa käydä **kahden työntekijän voimin**.

Ota kielteinen kanta väkivaltaan ja kerro ettei se ole hyväksyttävää.

Väkivaltaa käyttäneellä on oikeus saada apua ja myös väkivaltaa käyttävän hyvinvoinnista tulee huolehtia, sillä hänkin voi olla järkyttynyt siitä, mitä on tehnyt.

Kannusta väkivaltaa käyttäjää ottamaan apua vastaan ja antaa positiivista palautetta siitä.

Anna asiakkaalle [Kittilän lähisuhdeväkivallan esite](#) ja/tai Ensi- ja turvakotien liiton [Jussi työ auttaa-esite](#)

OHJAA AVUN PIIRIIN

Väkivallan käyttäjän kanssa tehtävän työn tarkoituksena on löytää vaihtoehtoisia käyttäytymismalleja väkivallalle, parantaa vuorovaikutustaitoja ja oppia ennakoimaan vaaratilanteita. Keskeistä on, että väkivaltaa käyttävä ottaa vastuun teoistaan.

Ohjaa väkivaltaa käyttänyt alaikäinen:

- Mikäli väkivalta tapahtuu koulussa, käsitellään asiaa koulussa ja otetaan vanhempiin yhteyttä. Nuoren kanssa väkivaltaista käytöstä voivat käsitellä esim. **koulupsyykkari, kouluterveydenhoitaja tai perheneuvola**.
- Lapin ensi- ja **turvakodin Lähisuhde- ja väkivaltatyön avopalvelu** auttaa 7–17-vuotiaita nuoria, jotka ovat käyttäneet väkivaltaa.
- **Moniammatillisen Ankkuritiimin** voi kutsua koolle poliisi. Tapaamiseen kutsutaan koolle nuori, vanhemmat, poliisi, lastensuojelu, koulupsyykkari ja etsivä nuorisotyöntekijä.

Ohjaa väkivaltaa käyttänyt aikuinen Lapin ensi- ja turvakotiin:

- Lähisuhde- ja väkivaltatyön avopalveluun 040 631 0122
- LKK eli lapsen kaltoinkohtelun katkaisu auttaa perheitä, joissa vanhempi on kohdistanut lapseen fyysistä tai henkistä väkivaltaa tai väkivaltaisten kasvatustekien käytön riski on kohonnut. [LKK-esite.pdf](#)
- Aggredi auttaa 18-64 vuotiaita kodin ulkopuolisen väkivallan tekijöitä 044 474 4050 tai 044 474 4051

LISÄTIETOA JA TUKEA

Ohjaa tekijä valtakunnallisiin väkivallan käyttäjän palveluihin:

Miessakit ry:n [Lyömätön linja](#), tarjoaa apua väkivaltaa läheisiään kohtaan käyttäneille miehille.

[Naisenväkivalta](#) tarjoaa tukea, toivoa ja tarinoita liittyen tyttöjen ja naisen väkivallan, aggression ja itsehillinnän aiheisiin.

[Mariakatemia](#) tarjoaa pariskunnille suunnattua maksutonta viiden kerran työskentelyä, jossa tarjotaan apua tilanteissa, joissa parisuhteessa ilmenee naisen käyttämää väkivaltaa.

Ohjaa asiakas tutustumaan [Mielenterveyshallon aggression omahoito ohjelmaan](#)

TOIMINTA-OHJE VÄKIVALTAAN KÄYTTÄNEEN JA KOKENEEN LÄHEISEN KANSSA

LÄHEISEN ROOLI

Väkivaltaan puuttuminen on jokaisen läheisen ja tuttavien tehtävä. Avun hakeminen on vaikeaa väkivaltaisessa perheessä tai suhteessa elävälle.

Läheisen, joka havaitsee väkivaltaa, on tärkeää ottaa asia puheeksi ja rohkaista hakemaan apua.

Väkivalta vaikuttaa aina myös väkivaltaa käyttävän ja väkivallan kokijan läheisiin.

Väkivallan näkeminen, kuuleminen tai sivusta seuraaminen voivat olla traumaattisia kokemuksia etenkin lapselle. Tee siksi myös tilanteissa jossa lapsi on todistanut väkivaltaa lastensuojeluilmoitus.

On tärkeää, että näitä kokemuksia pääsee käsittelemään turvallisessa ympäristössä ja että tukitoimia ja apua kohdennetaan kaikille osapuolille.

TUKEA

Ohjaa asiakas keskustelemaan ammattilaisen kanssa:

Lapin ensi- ja turvakodin
lähisuhde- ja väkivaltatyön
avopalveluun
040 631 0122

Mielenterveystoimisto
040 708 4693
tai 040 708 4692

Anna asiakkaalle [Kittilän lähisuhdeväkivallan esite](#)

LISÄTIETOA JA TUKEA

Ohjaa läheinen valtakunnallisiin palveluihin, jotka auttavat myös läheisiä:

[Ensi- ja turvakotien liiton – Nettiturvakoti](#)

[Nollalinja](#)

[Raiskauskriisikeskus Tukinainen](#)

[Naisten linja](#)

[Rikosuhripäivystys \(RIKU\)](#)

[Nuorten exit](#)

MLL:ltä saa **vertaistukea**
[kiusanneiden lasten vanhemmille](#)
ja tietoa [kiusaamisesta](#).

9. Henkilöstön koulutus:

- Henkilöstön osaamistarpeet kartoitetaan ja heille tarjotaan täydennyskoulutusta: väkivaltailmiöistä, tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta ja väkivaltatyössä käytettävistä materiaaleista, menetelmistä sekä palveluohjauksesta.
- [THL:n verkkokoulutukset](#) ovat kaikille saatavilla, maksuttomia ja omaan tahtiin suoritettavia:
 - Barnahus - Lapsiin kohdistuva väkivalta –verkkokoulu
 - Digitaalinen väkivalta –verkkokoulu
 - Ihmiskauppa sote-palveluissa kohdattavana ilmiönä
 - Kunniaan liittyvä väkivalta -verkkokoulu
 - Puutu väkivaltaan - koulutus lähisuhdeväkivallasta
 - Sukupuolistuneen väkivallan kohtaaminen kouluissa -verkkokoulu
 - Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisy
- Vantaa-Keravan ["Väkivallaton Vantaa" - puheeksiotto koulutukset](#) ovat avoimesti hyödynnettävissä
- Barnahus-hankkeen ja NAPEn webinaarin tallenne: [Lapsi väkivallan todistajana tallenne](#)

10. Toimintaohjelman tavoitteet vuosina 2026-2029

- **Kehitetään asiakastyötä ja tukipalveluita** väkivaltaa kokeneelle, väkivaltaa todistaneelle ja kokeneen läheiselle sekä väkivaltaa käyttäneelle.
- Vahvistetaan **systemaattista puheeksi ottamista**.
- **Kartoitetaan ammattilaisten osaaminen ja koulutuksen tarpeet**.
- **Järjestetään koulutusta**, jotta jokainen ammattilainen ymmärtää lähisuhdeväkivaltaa ilmiönä, osaa ottaa asian systemaattiseksi puheeksi, käyttää lähisuhdeväkivaltamateriaalia ja tietää mihin ohjataan asiakas, kun väkivallan tunnistaminen on tehty.
- **Otetaan käyttöön etä-MARAK**, joka on vakavan parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin ja uhrin auttamisen moniammatillinen menetelmä. [MARAK –riskiarvioinnissa](#) kohonneiden pisteen tapaukset käsitellään MARAK –työryhmän kokouksessa asiakkaan [suostumuksella](#).
- **Otetaan käyttöön LASTA-seula -malli**, jolla varmistetaan viranomaisten välinen tiedon jakaminen ja monialainen yhteistyö tilanteissa, joissa epäillä lapsen joutuneen pahoinpitelyn tai seksuaalirikoksen kohteeksi.
- **Päivitetään toimintaohjelmaa** tarvittaessa vuosien 2025-2029 aikana.

10. Lähteet:

- 1) Pirkkala: Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2019-2021
- 2) Vantaa-Kerava-sote: Asukkaan asialla –hanke ja Väkivallaton Vantaa-hanke: [Välineitä väkivallan puheeksi ottamiseen.](#)
- 3) Keusote: [Alueellinen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suunnitelma v. 2022-2025](#)
- 4) THL: [Väkivaltakäsitteiden sanasto, Työpaperi 1/2020](#)
- 5) THL: [Väkivallan muodot](#)
- 6) Lapin perheiden palveluiden verkostokokous 7.9.22: Perheessä tapahtuvan lapsen kaltoinkohtelun riskiolojen tunnistaminen, lastenpsykiatri Tiina Tenhusen Barnahus hankkeesta diat. Pohjautuen [Hotus-hoitosuositukseen](#)
- 7) Lapin perheiden palveluiden verkostokokous 7.9.22: Vaikeat asiat puheeksi –psykososiaalisen tuen keskuksen hankejohtaja Heidi Erikseenin diat.
- 8) [THL:n ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi.](#)
- 9) Barnahusin [Toimintaohje ammattilaisille Lapseen tai nuoreen kohdistuvan väkivaltaepäilyn tilanteisiin](#)
- 10) THL:n Puuttuminen väkivaltaan verkkokoulutus materiaalit, osa 3.1 Kohtaaminen ja tunnistaminen

Kittilän kunta